

Kadın

14. sayı yeni yaşam eki

Zimanê dayikê

dide jiyîn*

Zimanê me
hebûna me ye

Asimile edilen kadın, asimile edilen dil

Dersim Dağ

Ne bir kadın, ne bir dil daha eksilsin

Hicran Urun

Türkçe konuşmayı reddeden kadınların onurlu duruşu

Heval Arslan

Karadeniz kadınları güçlüdür; Umudu bitse inadı başlar

Funda Okyar ile söyleşi - Gülcan Dereli

İran'da 'psikolojik işkence' ve kadın siyasi tutuklular

Sarah Johnson-Çeviri

Toprak, kadın ve efendilerin savaşı

Zeynep Altınkaynak

Her yerde kadınların adalet arayışı

Nebile İrmak Çetin

Saç örgülerini bayrak yapan kadın: Leyla Qasım

Reyhan Hacıoğlu

"bizim erkeklerimiz" taciz edince...

firdevs hoşer

*Anadil yaşatır

İÇİNDEKİLER

- 1** **Asimile edilen kadın, asimile edilen dil**
Dersim Dağ
- 4** **Ne bir kadın ne de bir dil daha eksilsin***
Hicran Urun
- 7** **Türkçe konuşmayı reddeden kadınların onurlu duruşu**
Heval Arslan
- 10** **Karadeniz kadınları güçlüdür; Umudu bitse inadı başlar**
Gülcan Dereli
- 15** **İran'da 'psikolojik işkence' ve kadın siyasi tutuklular**
Sarah Johnson
- 19** **Toprak, kadın ve efendilerin savaşı**
Zeynep Altınkaynak
- 23** **Her yerde kadınların adalet arayışı**
Nebile Irmak Çetin
- 27** **Saç örgülerini bayrak yapan kadın: Leyla Qasım**
Reyhan Hacıoğlu
- 30** **“bizim erkeklerimiz” taciz edince...**
firdevs hoşer

Asimile edilen kadın, asimile edilen dil

Dersim Dağ-15 May 2021

Kürt erkekleri Türkçe sosyal yaşama katılmaya başlarken Kürt kadınları Kürtçe'yi nesilden nesile aktarmakla kalmayıp gelişmesini de sağlıyordu. Kürtçe'yi asimile etmek için Kürt kadınları asimile etmek gerekiyordu...

Dil, insanı insan yapan bir toplumun başlıca temel taşıdır. Bir halkın varlığının en büyük kanıtıdır. Kültürün en önemli unsurudur, hatta kendisidir. Kadın ise kendi dilinin en büyük savunucusu olagelmıştır. Egemen cinsiyetin boyunduruğu altında olan kadınlar, ev dışındaki dünyadan, eğitim ve yazından mahrum kalmıştır. Bu yüzden çoğunlukla kendi dilleri dışında farklı bir dil bilmez ve kendi dillerinin aktarıcısı olmuşlardır. Bu sebepten bütün halkların öz diline anadili denilmektedir. Yani kişinin annesinden duyduğu ilk kelimelerin dili. Her toplumda kadınların kendi dilleriyle ilişkileri yoğundur. Çocukla ilk ilişkiyi kuran, ona kendi diliyle konuşmayı öğreten anne, anadilinin koruyucusu ve sürdürücüsü olmuştur. Bu yüzden tüm toplumlarda kadınlar kültürel kodların nesilden nesile aktarımında büyük roller oynamıştır. Kürt kadınlar da kendi dilleri üzerinde etkili olmuş ve bu dilin gelişmesinde büyük bir rol oynamışlardır.

Kürt kadınların Kürt dili üzerindeki etkisinin fazla olmasının sebeplerinden en önemlisi Kürt kültürünün yazılı değil, sözlü kültür olmasından kaynaklıdır. Kürtçe yıllardır resmi dil olarak tanınmıyor ve halen de eğitim dili değil. Kürtçe'nin eğitim dili olmaması, resmi dil olarak tanınmaması, hatta yasaklanması Kürt edebiyatının yazılı değil sözlü kültür olarak gelişmesine neden oldu. Dış dünya ile ilişkili olan Kürt erkeği, egemen ulusun dilini öğrenip o dili kullanmış, egemen cinsiyetin boyunduruğu altında olan Kürt kadını ise sadece kendi dilini kullanmıştır. Kürt kadını kendi diliyle toplumsallaşmış ve toplumda yarattıklarını kavramsallaştırmıştır. Kavramsallaştırdığı her şeyde dilini geliştirmiştir. Kürt

kadınları dilini ve kültürünü çocuklarına aktarmış ve dilinin yaşamasını sağlamışlardır. Sözlü kültür efsane, bilmece, tekerleme, masallardan, beddua, atasözleri ve stranlardan oluşur. Kürt kadınları da çocuklarını ninnilerle, bilmecelele büyütür, tarlada evde çalışırken stranlar söyler ve acılarını, dertlerini ağıtlarla dile getirir. Kürt sözlü kültüründe önemli bir yere sahip olan dengbêjler de ilk zamanlarda kadınlardır. Bazı seyyah ve doğubilimci kaynaklarında Kürt kadının dengbêjliği üzerine şu söylenir: “Kürt anneleri kundaktaki çocuğuna yurtseverlik, savaşçılık ve vefakârlık türküleri söyler ve bu şekilde çocuklarını eğitir.”

Kürt kadınları dengbêjlik kültürüyle duygularını dile getirmiş ve Kürtçe'nin gelişmesine büyük oranda katkı sağlayıp, dile yeni kelimeler, kelimelere yeni anlamlar kazandırmışlardır. Bir dili geliştiren edebiyatı Kürt kadınları sözlü olarak geliştirmiştir. Bu yüzden Kürt kadınlarının diğer halkların kadınlarına oranla kendi dilleri üzerindeki etkileri çok daha fazladır. Çünkü diğer diller gibi egemen cinsiyetin yazılarıyla değil; kadınların sözü, duyguları ve kavramlarıyla gelişmiştir.

Bir coğrafyaya, bir topluma hâkim olmak isteyen egemenler, ilk olarak dile saldırırlar ve o dili asimilasyon kaskacına alırlar. Dili kontrol etmek demek, düşünceleri ve toplumu kontrol etmek demektir. Kürt kadınlarının geliştirdiği Kürtçe de yıllardır asimilasyon politikalarıyla yok edilmeye çalışılıyor. Kürtçe'nin eğitim dili olmaması ve tüm asimilasyon politikalarına rağmen bu kadar köklü ve gelişmiş bir dil olmasında kadının rolünün bilincinde olan devlet, bir halkın en temel varlık göstergesi olan anadili ortadan kaldırmak için Kürt kadınlarını asimile etmeye çalışmıştır. Kürt erkekleri Türkçe sosyal yaşama katılmaya başlarken Kürt kadınları Kürtçe'yi nesilden nesile aktarmakla kalmayıp

gelişmesini de sağlıyordu. Kürtçe'yi asimile etmek için Kürt kadınları asimile etmek gerekiyordu. Kürt kadınlarına da Türkçe öğretilip kendi dilinden, kültüründen ve özünden uzaklaştırmanın bir yolu olarak Kürdistan'da YİBO'lar kuruldu. Yatılı bölge okulları olarak kurulan bu okullar bir asimilasyon merkezi haline geldi. Kürt çocuklarını kendi dili ve kültüründen uzaklaştırıp egemen ulusun kültürünü aşıyordu. Topluma yön veren kadın, toplumun asimile edilmesi için özel savaş politikalarıyla özünden koparılmaya çalışılıyordu. Yakın tarihlere kadar eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla Kürdistan'da kız çocuklarının bu okullara gönderilmesi için çeşitli kampanyalar yapılıyordu. (Kardelenler, haydi kızlar okula, baba beni okula gönder.) Özel savaşın en önemli halkası haline gelen eğitim sistemi ile Kürt kadınları dillerinden ve kültüründen uzaklaştırılıp asimile edilmeye çalışılıyor. Kürt kadınının emeği ve zihniyle gelişen bir dil ve toplum yine Kürt kadınının eliyle yok edilmeye çalışılıyor.

Türkçe bilmediği ve tercüman olmadığı için emniyete şikayet dilekçesi veremeyip ölüme mahkum edilen Fatma Altınmakas, anadili Kürtçe olduğu için özel savaş politikasıyla tecavüze uğrayan, ölüme sürüklenen İpek Er ve kaybettirilen Gülistan Doku Kürt kadınının yüz yüze kaldığı politikaları en sade haliyle gözler önüne seriyor. Yozlaştırılmış ve asimile edilmiş kadın ile bir dili, toplumu asimile etmenin çabası tüm çıplaklığıyla tarihte yerini alırken Kürt kadınlarının dillerini, toplumlarını ve egemen cinsiyet tarafından ilk sömürü, ilk asimile edilen kadını özgür kılmak için verdiği mücadele de gün geçtikçe büyüyor.

İlk sömürülen olan kadın, sömürü düzenini yıkacak olandır. Dilini ve kültürünü geliştiren ve yaşatan Kürt kadını aynı zamanda kültürünü özgür kılacak olandır. Bu yüzden dilimiz özgür olana kadar, toplumumuz özgür olana kadar, kadınlar özgür olana kadar, özgürlüğü sağlayana kadar...

***HDP Diyarbakır Milletvekili**

Ne bir kadın ne de bir dil daha eksilsin*

Hicran Urun-15 May 2021

Kamuoyunda geniş yer bulan iki hikâye, anadilin kültür ve kimliklerin kendilerini var edebilmelerinin yanı sıra özellikle kadınlar için ne kadar yaşamsal olduğunu da çarpıcı bir şekilde gösterdi bizlere. Bu hikâyelerde Azize 'şanslı', Fatma 'şanssız' olandı

Kürt sorununda inkâr politikasının bir sonucu olarak Kürtçe, bugün hâlâ kamusal alandan dışlanan, asimilasyon politikalarının kıskaçında yaşam mücadelesi veren bir dil. Kürtlerin karşılaştığı sorunların temelinde cumhuriyet tarihi boyunca yürütülen 'tek dil, tek millet, tek bayrak' zihniyetinin yattığı aşikâr.

Türkçe'den sonra en çok konuşulan ikinci dil olan Kürtçe, bugün hâlâ resmi dil ve anayasal güvenceye kavuşmak şöyle dursun seçmeli ders olarak bile tam olarak okutulmuyor. Kürtler, anadilleri üzerindeki inkâr ve imhayı yok etmek için çokça bedeller ödedi/ödüyor.

Fakat anadil sorunu yalnızca bir halkın kültürü ve kimliği olarak değil aynı zamanda bir kadın sorunu olarak da önem kazanıyor. Dilin taşıyıcısı ve aktarıcısı olarak önemli bir yerde duran kadın, -ki bunun nedeni çoğu zaman kamusal alanla bağı olan erkeğin aksine kadının evde olmasıdır- bir yandan devletin asimilasyon politikalarının hedefinde olduğu gibi, diğer yandan da Kürtçe'nin kamusal alandan dışlanmasının en büyük mağdurudur. Bu mağduriyet bazen ya da çoğu zaman kadınların yaşamına mal olur.

Son yıllarda kamuoyunda geniş yer bulan iki hikâye, anadilin kültür ve kimliklerin kendilerini var edebilmelerinin yanı sıra özellikle kadınlar için ne kadar yaşamsal

olduğunu da çarpıcı bir şekilde gösterdi bizlere. Bu hikâyelerde Azize 'şanslı', Fatma ise 'şanssız' oldu.

Emine Kuştepe ile Azize Çelik'in enkaz altında diyalog halinde olduğu anlar.

Azize Çelik'i hatırlayanlarınız olacaktır. Azize Çelik, 2020'nin ocak ayında Elazığ'da yaşanan depremde enkaz altında kalmış ve UMKE gönüllüsü Emine Kuştepe ile kurduğu Kürtçe diyalog ile gündeme oturmuştu. Emine Kuştepe, enkaz altında kalan ve Türkçe bilmeyen bir kadına ne yapması gerektiğini, aynı enkaz altında kalan Azize Çelik'in yardımıyla Kürtçe olarak anlattı ve bu sayede Azize ile birlikte 8 kişi enkaz altından canlı olarak kurtarılabildi. Arama kurtarma ekipleri bunu yapamamıştı çünkü içlerinde tek bir kişi bile Kürtçe bilmiyordu. Kamuoyunda, kamusal alanda anadilin ne kadar hayati olduğuna dair tartışmaları yeniden alevlendiren bu olayda Emine Kuştepe, Azize ile birlikte 8 kişi için sadece bir 'şanslı.' Fakat Fatma Altınmakas o kadar 'şanslı' olamadı. O'nun maruz kaldığı şiddeti anlatmak için başvurduğu karakolda 'tesadüfen' de olsa Kürtçe bilen kimse yoktu.

Muş'un Malazgirt ilçesine bağlı Gölağlı köyünde yaşayan ve 6 çocuğu olan Fatma, eşinin kardeşi S. Altınmakas'ın sistematik tecavüzüne uğramış ve tehdit edildiği gerekçesiyle 12 Temmuz 2020'de Konakkuran Jandarma Karakolu'na suç duyurusunda bulunmuştu. Mahkeme, S. Altınmakas'ı serbest bıraktı. Daha sonra Fatma'nın, jandarma karakoluna yaptığı şikâyet başvurusunda, Türkçe bilmediği ve ifade işlemlerinde Kürtçe tercüman bulundurulmadığı için uğradığı şiddeti anlatamadığı ortaya çıktı. S. Altınmakas'ın serbest bırakıldığı gün Fatma, kocası Kazım Altınmakas tarafından öldürüldü. Eğer karakolda Kürtçe tercüman bulundurulsaydı, Fatma uğradığı şiddeti anlatabilecek ve bugün belki de hayatta olacaktı.

Fatma ve Azize'nin hikâyesi bugün anadilinde kendini ifade edemediği için uğradığı şiddeti dile getiremeyen, hastaneye gidip doktora meramını anlatamayan, bazen de enkaz altından arama kurtarma ekiplerine seslenemeyen, sosyal hayattan ve kamusal alandan dışlanan binlerce kadından yalnızca ikisine örnek. İşte tam da bu noktada kadınların yaşamları 'şansa' bırakılmasın veya 'tesadüfen' kurtarılmasın diye, kadınlar yaşasın diye İstanbul Sözleşmesi anadilin kadınlar için ne kadar yaşamsal olduğuna vurgu yapıyor. Kadın örgütlerinin uygulanması için mücadelesini verdiği fakat iktidarın feshettiği İstanbul Sözleşmesi, şiddete uğrayan kişilerin ve tanıklarının kendilerini anadilleriyle ifade edebilmeleri için onlara yetkin çevirmenler sağlanmasının bir hak olduğunu söylüyor.

Dolayısıyla bugün 'tekçi' egemen aklın yok saydığı anadil bir hak, iktidarın 'feshettim' dediği şey ise kadınların yaşamıdır. Anadil yaşatır, İstanbul Sözleşmesi yaşatır.

***Anadili Kadınları'nın 21 Şubat Dünya Anadil Günü basın açıklaması metninin başlığı.**

Türkçe konuşmayı reddeden kadınların onurlu duruşu

Heval Arslan-15 May 2021

Bu kadar baskı ve yoğun asimilasyona rağmen Kürtçede ısrar etmek, Kürtçeyi yaşamın tüm alanlarında, evde, dışarıda, çarşıda, pazarda, ibadet ederken, kullanıp-yaşamak, Kürt kadınların en devrimci duruşudur

Kürtçeyi yeterli düzeyde konuşamamak veya kendimi tam olarak ifade edememek, yazamamak, okuyamamak bende hep bir yarımlik duygusu yaratmış ve köksüzlük hissi uyandırmıştır. Üç ayrı dil bilmek de hiçbir zaman o yarımlik, eksiklik veya köksüzlük hissini azaltmamıştır. Tersinden derinleştirmiştir. Bu yarımlik duygusu, eksik olma hali ve köksüzlük hissini ortadan kaldırabilecek olan tek şey ait olduğum toprağın dili ve yaşam kültürüyle buluşmak, içimdeki yarımliği, boşluğu onunla doldurmak olduğunu düşünüyorum. Aslında düşünmüyorum, bunun böyle olduğunu biliyorum.

Bazen içimdeki derin toprak özlemi beni öyle bir çeker ki, tarifi imkansız bir acı dolar sineme. Hani bazen ölüm için kullanırlar ya, “toprak çekiyor” diye. Bendeki ise tersine yaşama çekiş ya da yaşama davet edercesine bir özlem, belki de bir çağrı... Bu özlemin bir kokusu olsa ona toprak kokusu derdim. Yağmurdan sonra güneşin sıcaklığıyla yayılan toprak kokusu. Aslında Kürdistan'ın toprak kokusuna duyduğum özlem aynı zaman bir Kürt olarak Kürtçe ile yaşama ve kültürümüze olan özlemdir...

Bu anlamıyla Kürt Dil Bayramı olan 15 Mayıs'ı karşıladığımız bu günlerde Hawar dergisinin Kürt dili ve kültürü açısından önemine değinmeden geçmek mümkün değildir. Ne de olsa Kürt Dil Bayramı'nı Hawar dergisine borçluyuz.

1932 yılında Suriye'nin başkenti Şam'da Latin harfleriyle yayın hayatına başlayan ve 1943 yılına kadar 57 sayısı çıkarılan Hawar dergisinin yayın hayatına başladığı 15 Mayıs, Kürt Dil Bayramı olarak kutlanıyor. Kürtler bu dil bayramını da yasak, inkâr ve asimilasyon politikaları ile karşılıyor. Oysa kendi anadilini konuşmak, anadilinde eğitim görmek temel bir insan hakkıdır. Anadilde eğitimi bırakalım, Kürtçe konuşmak, Kürt olmak bile yasak. Hele de Kürtçe şarkı söylemek Türkiye'de artık bir linç edilme ve öldürülme nedeni. Hatta Kürtçe gırtlak ile Türkçe konuştuğumuzda, bazı kelimeleri tam bir Türk gibi telaffuz edemediğimizde bu horlanma, dışlanma nedeni dahi olabiliyor. O yüzden Kürtçe üzerindeki yasaklar ve asimilasyon politikaları sık sık gündemimizde.

Fakat benim asıl değinmek istediğim konu Kürt dili ve kadının dil ile olan bağı. Ne de olsa dilin yaratıcısı, öğreticisi, koruyucusudur kadın. O yüzden dil kadınlara tarif edilir. Çocuğa dili öğreten kadındır. Kadın, çocuğu aracılığıyla bin yıllarca yaşattığı dili yeni bir nesile aktarır. Fakat dil salt konuşmak, boğazdan, bir sesin çıkması değildir. Bir yaşayış biçiminin kültüre dönmüş halidir. Bir toplumun kültürel değerlerinin toplamıdır. Bu konuda çalışma yürüten bazı uzmanlar, anadilin ilk konuştuğumuz veya ilk öğrendiğimiz dil tanımlanmasından öte ait olduğumuz ulusun dili olarak tanımlanması gerektiğini de belirtir. Yani Kürt olan herkesin anadili Kürtçedir. Dolayısıyla dil, bir toplumu toplum yapan esas boyutlardandır. Diliniz yoksa, onu yitirmişseniz o noktada köksüzleşme başlar. Doğar doğmaz başkasının dilini konuşuyorsanız, sizin bir toplumsal hafızanız, kültürünüz kalmamış demektir. Ki nitekim bugün Kürtçeyi ele aldığımız Kuzey Kürdistan, özellikle de kentlerde yaşayan çocukların çok azı ilk olarak anadilimiz olan Kürtçeyi öğreniyor, yani annelerimiz artık çocuklarıyla Kürtçe değil de Türkçeyi konuşmayı tercih ediyor. Bu Kürt toplumu açısından büyük bir tehlikedir. Aslında bir yerde cehalettir. Kendi elinle asimilasyonu gerçekleştirmektir. Hatta bazen ikinci dil olarak da İngilizce öğretiyoruz çocuklarımıza. Bu da daha iyi bir eğitim göstergesi olarak değerlendirildiği için, çocuğumuza daha iyi bir gelecek verdiğimizi düşünüyoruz. Gerçekte tüm bunlar beyaz soykırımın farklı yüzleridir. Eğer bir halkı ortadan kaldırmak istiyorsanız, ilk önce o halkın kadınlarına dillerini unutturacaksınız. Ki, bu devlet 1921'den bu yana bunu sistematik bir şekilde hayata geçirdi.

Bunu en gözle görülür şekilde 1937-1938 Dersim Katliamı'ndan sonra özellikle Kürt-Alevi bölgelerinde kız çocuklarının Türk okullarına gönderilmesini teşvik ederek, kültürel soykırımın temellerini atmıştır.

Oysa dilin toprakla, yaşadığımız coğrafya ve kültürümüz ile ayrıştıramaz bir bağı vardı. Dil, kültürel kimliğimiz, varlığımızdır. Kürtçe konusunda verdiğimiz her taviz aslında biraz da Kürtlüğümüzden taviz vermektir, vazgeçmektir. Asimilasyona, beyaz soykırıma hizmet etmektir, yok oluşu kabul etmektir. Oysa her Kürdün anadilini konuşma ve çocuklarına öğretmek gibi bir sorumluluğu vardır. Bu Kürtçenin eğitim dili olmasından bağımsız olarak, varlık ve özgürlük mücadelesi yürüten tüm toplumların ve özellikle de bu toplumun öncüsü olan kadınların bugün karşı karşıya kaldığı önemli bir sınavdır. Yüz yıllardır

ninelerimiz bu yoğun asimilasyon politikalarına direnmiş ve dilimizi, kültürümüzü bu günlere kadar taşımıştır.

Hepimiz Türkçe konuşmayı reddeden kadınlardan öğrenmişizdir Kürtçeyi. Hayatımda Türkçe konuşmayı reddeden ve bu duruşlarıyla beni etkileyen 3 kadın oldu. İlki babaannemdi. Babaannem Besê, 1940 yılından itibaren Türkiye metropollerinde yaşadı ama hayata gözlerini yumduğu 1985'e kadar da hiç Türkçe konuşmadı. Oğlu 1980 darbesinde tutuklandığında ise hapishaneye gittiğinde sadece "Oğlum Kalender nasılsın" demekten öte bir şey söylememiş ve hep susmuştu. Babaannem herkes ile Kürtçe konuşudur. Türk komşuları ile bile. Derdini anlatamadığında kendi Türkçe konuşma yerine dediklerini çevirecek birilerini bulurdu. Aslında Kürt olduğumu da babaannem sayesinde öğrendim.

İlkokuldayken birinci sınıfta çocuklarının derslerini sormak için okula gelen bir Şırnaklı annenin bir tercüman aracılığı ile derdini anlattığında elimi kaldırmış, "Öğretmenim ben de çevire bilirim" demiştim. Çok şaşırın öğretmen yüzüme bakarak, "Sen de mi Kürtsün?" demişti. O akşam amcam bana, bizim Kürt olduğumuzu kendi dilimiz olduğunu ve Newroz'un biz Kürtlerin ulusal bayramı olduğunu anlatmıştı ve ben de Kürt olduğum için hep Şırnak'tan gelen çocuklarla arkadaş olmaya başlamıştım. Çünkü dilimiz aynıydı.

Anadilim ile beni yakınlaştıran ikinci kadın ise Mardinli bir anneydi. Mardinli anne Türkçe bilmediği için benimle sadece Kürtçe konuştu. Evine sık sık gidip geldikten 6 ay sonra bir Mêrdînli gibi "evet" demek için "aa" demeye başlamıştım.

Beni etkileyen üçüncü kadın ise annemin kuzeniydi. 35 yıl boyunca İstanbul'da yaşayan ve çocuklarının büyük çoğunluğu Türkiyelilerle evli olan Gulê teyze Türkçe konuşmayı reddeden, Türkçe konuşamadığı için torunları ile de iletişim kurmakta zorlanan ancak tüm bunlara rağmen kendi anadilini korumakta ısrar eden örnek bir kadındı.

Elbette bu örnekleri çoğaltabiliriz. Bu kadar baskı ve yoğun asimilasyona rağmen Kürtçede ısrar etmek, Kürtçeyi yaşamın tüm alanlarında, evde, dışarıda, çarşıda, pazarda, ibadet ederken, kullanıp-yaşatmak, Kürt kadınların en devrimci duruşudur. Bütün araçlarıyla yok edilmeye, unutturulmaya çalışılan Kürt diline sahip çıkmak dün olduğu gibi bugün de siyasi varlığımızın, mücadele geleneğimizin, tarihe ve halkımıza karşı sorumluluğumuzun bir gereğidir.

Bunun için Kürtçeyi yaşamın tüm alanlarında konuşmak, onlarca yıldır anadilde eğitim dahil Kürt halkının hakları için mücadele ederken yaşamını yitiren, Kürtçe konuştukları için katledilenlere ve anadilinde kendini ifade etme hakkı tanınmadığı için evli olduğu erkek tarafından katledilen Fatma Altınmakas'a olan vefa borcumuzdur.

Karadeniz kadınları güçlüdür; Umudu bitse inadı başlar

Gülcan Dereli-15 May 2021

Eskencidere Vadisi'nin yağmalanmasına karşı süren direnişin ön saflarında kadınlar yer alıyor. Direnişçilerden Funda Okyar, 'Karadeniz kadınları güçlüdür. Yani umutları biterse inatları başlar. Bu inat kazanım gelene kadar devam edecek' diyor

Rize'nin İkizdere ilçesine bağlı Eskencidere Vadisi'nin yağmalanmasına, yeşilin, ormanın ve derelerin taş ocağı rantı için yok edilmesine karşı 1 Nisan'da başlayan direniş devam ediyor. Eskencidere'de Cengiz İnşaat'ın rantına karşı İkizdereliler, "Yaşam alanlarımıza dokunmayın, Nefes almak istiyoruz, Suyuma dokunma, Sularımızı kesmeyin, Doğa talanına hayır, Vadimizi yok etmeyin, Taşocağı istemiyoruz, Taş ocağına hayir diyerum, Arıları yok etmeyin, İkizdere dünya mirasıdır, Bakan bütün marjinal grup burada, Biz marjinal değiliz" diye haykırıyor. Direnişin başını ise kadınlar çekiyor. Biz de Yeni Yaşam Kadın eki olarak direnişte yer alan Funda Okyar ile konuştuk. Okyar, 'Burada doğup büyüdüm, ilkokul, ortaokul ve liseyi burada okudum sonra Tokat'a gelin gittim ve buraya geri döndüm" diyerek yıkıma izin vermeyeceklerini söylüyor.

***Orada ne yapılmak isteniyor?**

Burada ormanı katletmek istiyorlar. Burada bir taş var o taşı çıkarmak için, taş üstü liman yapmak için ormanı ve o taşa ulaşmak için de çok fazla ağacı kesmek istiyorlar. Yani bir ormanı katletmek istiyorlar.

FUNDA OKYAR

***Peki siz bu direnişe nasıl başladınız? Kadınlar bu konuda en ön safta yer alıyor. Nasıl karar verdiniz? Nasıl örgütlendiniz?**

Kimse bizi bilgilendirmedi. Akrabalardan bir tanesi fark etmiş. O tek başına başladı bu mücadeleye sonra onun peşine biz gitmeye başladık, derken büyüdük. 1 Nisan'da bir eylem yapıldı. Oradaki eylemden sonra iş biraz daha ciddiyete bindi. İnsanlar duydu, köylüler bilinçlendi. Nisan'ın sonuna doğru daha da kalabalık olduk ve daha çok insanla gidip gelemeye başladık. Tabi 23 Nisan sabahı dozerin gelmesiyle birlikte işi tamamen ciddiyete bindirdiler.

***Bundan sonra mı sayınız arttı?**

Tabi tabi bundan sonra kadınlar birlik olduk. Şu anda kadınlarımız hep birlikte ve kıyameti koparıyor. Hepsi tetikte hatta çoğu yaşlı yani aramızda çok yaşlı kadın da var. Gelebilen geliyor, gelemeyeni biz ziyaret ediyoruz. Ne diyorsunuz bu konuda diye soruyoruz. Siz eski topraksınız ne düşünüyorsunuz, ne yapalım diyoruz. Kesinlikle sokmayın diyorlar.

***Peki gününüz nasıl başlıyor?**

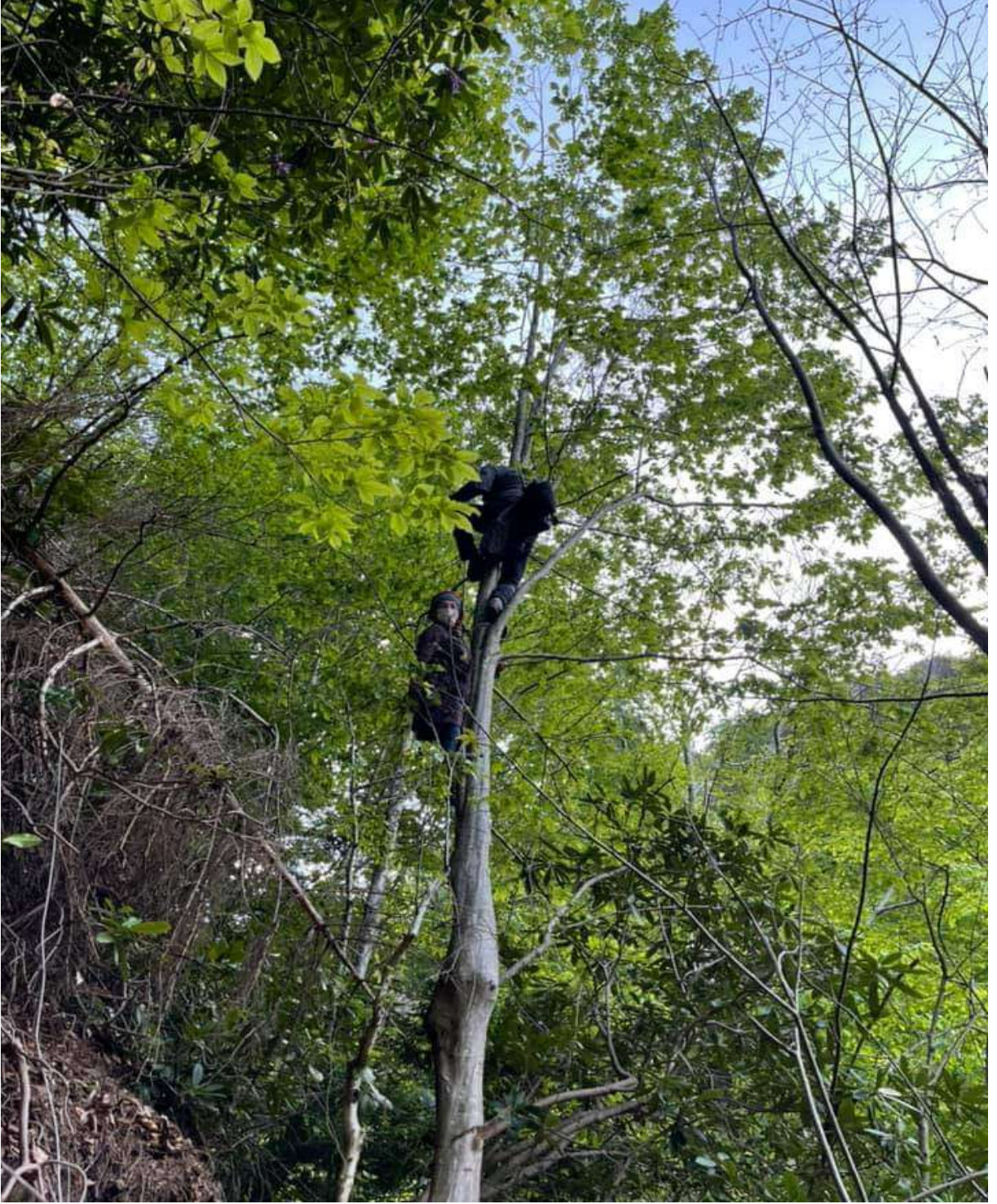
Sahuru yiyoruz. Sahurdan sonra yola çıkıyoruz. Bizim artık yollarımızı jandarma kesti. Bizim hiçbir şekilde gitmemize izin vermiyorlar. Biz de kendi arazilerimizin içinden diğer ormana ulaşıyoruz. Biz kendi arazilerimizin üzerindeki ormandan çok yukarılara 2 saat falan yürüyoruz, diğer ormana geçmek için üst tarafı doluyoruz. Tekrar orman yoluna aşağı iniyoruz ve önümüze jandarmalar çıkıyor.

***Yani sürekli bir engelleme ile karşı karşıyasınız?**

Evet aynen öyle sürekli devlet güçleri ile karşı karşıya kalıyoruz. Kiminle karşı karşıyayız; 2 operatör ve onları yardımcısı bir de jandarmalarla.

***Neden size engelliyorlar?**

Onu biz de soruyoruz ama bir bilgi alamıyoruz. Biz doğal hakkımızı savunuyoruz. Onlar neyi savunuyor? Bunu cevabını veremiyorlar. Bize yukarıdan emir geldi diyorlar. Hiçbir şekilde izin vermeyeceksiniz diye emir aldık diyorlar. Hatta ben ağaca çıktım. Baya olay oldu. Ben kendimi ağaca zincirledim. Bunun üzerine şikâyet etmişler savcılığa, kendine zarar verecek diye düşünmüşler. Ben kendime zarar vermek için değil, ağacı korumak için zincirledim kendimi ağaca.

***'Ben kendimi ağaca zincirledim, kendime zarar vermek için değil, ağacı korumak için.'**Ormanlık alanın kesilmesi sizi nasıl etkiler?**

Orası bizim yaşam alanımız. Yaşam alanımızın yok edilmesini istemiyoruz. Şimdi oraya kocaman bir demir kapı yaptılar. Kameralar yerleştirdiler. Bizi hiçbir şekilde oraya sokmuyorlar. Zaten biz yasakların kalkmasını bekliyoruz. Herkes şu anda yollarda, izin alan da geliyor almayan da geliyor. Şimdi burada doğa için büyük bir savaş veriyoruz. Dün gece burada mesela sahura kadar çalıştılar, gece çalışıyorlar. Gece kısıym yapıyor. O sestən uyumanın bile mümkünatı yok.

***Yani tepkilerinize rağmen çalışma yapılıyor öyle mi?**

Evet, hala çalışma devam ediyor, hala dozer getirmeye uğraşıyorlar.

***Bu durum sizi yıldırıyor mu?**

Hayır, en tepeye de çıksalar biz vazgeçmeyeceğiz. Buradayız.

***Devletin yaklaşımını nasıl yorumluyorsunuz?**

Devletin sermayeyi destekleyip bizi karşısına alması kabul edilemez. Bize resmen ne diyorlar biliyor musun? Siz bir çukur açın ailenizle, orada yaşayan diğer kişilerle o çukurun içine girin biz de sizin üstünüzü örtelim diyorlar. Yani bize resmen ölün diyorlar. Ramazan ayında sahurdan iftar vaktine kadar biz direniyoruz. Yağmur, çamur demeden gidiyoruz. Her yerden gelenler oluyor, herkes bizi duydu da yukardakiler neden duymuyor ona üzülüyoruz. Bizim tek isteğimiz kendi yaşam alanlarımızı korumak. Ormanlarımıza dokunulmasın.

***Direniş nasıl gidiyor?**

Çok güzel gidiyor. Engellemeler bizi yıldırıyor tam tersi daha da cesaretleniyoruz, hırslanıyoruz. Biz oraya gittiğimizde yeri geliyor 'aa çocukken salıncak kurduğumuz yer' diyoruz. Çocukken gölgesine sığındığımız ağaçların kesilmiş olduğunu görünce oturup ağlıyoruz. Ama yeri geldiğinde 'aa biz burada ne güzel yüzmüştük' diyoruz. Deremiz var bizim. İşte şuradan şöyle düşmüştük, şöyle gülmüştük diye eskiyi yad ediyoruz. Bunları da yapıyoruz. Karadeniz kadınları güçlüdür. Pes etmez. Yani umutları biterse emin olun ki inatları başlar. Bu inat kazanım gelene kadar devam edecek. Kesinlikle edecek. Kararlı, inatçı ve cesuruz. Kadınlar burada orman katliamına izin vermeyecek. Herkesten tek isteğimiz bize destek olsunlar, herkesi misafir ederiz, herkese yetecek kadar yerimiz var. 40 üzerinde insanız.

***Kamuoyuna bir çağrınız var mı?**

Bizi kesinlikle yalnız bırakmasınlar. Bu doğa yalnızca bizim değil, hepimizin. Çocuklarımızın geleceği, tüm çocukların geleceği, sizin de geleceğiniz. Biz burada yaşıyoruz diye burası bizim demiyoruz. Hepimizin. Burası herkesin nefes alabileceği bir yer. Herkesin yolu buraya düşer. Her şey olabilir. Bu Türkiye'nin her ucu için geçerli olan bir şeydir. Bundan sonra hatta şöyle bir karar bile aldık; doğa katliamı hangi şehirde varsa gidip onun karşında duracağız, halkın yanında olacağız, destek olacağız. Biz bu şekilde gruplar da kurduk kendi içimizde. Çünkü çok zor, çok kötü bir şey.

İran'da 'psikolojik işkence' ve kadın siyasi tutuklular

Sarah Johnson-15 May 2021

Geçen ay Paris'te İranlı aktivist Yasaman Aryani için yapılan protesto eylemi. İran'da politik kadın mahkumların düzgün gıdaya ve tıbbi bakıma erişimleri sürekli engelleniyor. Foto: Mohammed Badra/EPA

İran'da tutuklanan kadın aktivistler, ailelerinden yüzlerce kilometre uzaklıktaki tehlikeli koşulların bulunduğu hapisanelere gönderiliyor. Birçok cezaevine sürülen Kürt aktivist Zeynab Jalalian, sürgünleri mental işkence olarak tanımlıyor

İran'da kadın insan hakları savunucuları hızla artan hapis cezalarıyla karşı karşıyalar. Tutuklanan kadın aktivistler, ailelerinden yüzlerce kilometre uzaklıktaki tehlikeli ve endişe verici koşulların bulunduğu hapisanelere gönderiliyorlar.

İran'ın kadın aktivistlere dönük bu saldırgan yaklaşımı İngiliz asıllı olan İran vatandaşı Nazanin Zaghari-Ratcliffe'nin 1 yıl daha hapis cezası almasıyla tekrar gündeme geldi. 5 yıl boyunca hapiste kalan Nazanin ayrıca cezaevinden çıktıktan sonra da 1 yıl boyunca İran'ı terk edemeyecek.

Tutuklu bulunan kadın aktivistler için çalışmalar yürüten insan hakları savunucuları, son 6 ayda cezaevindeki tutsak kadınların herhangi bir açıklama olmadan başkentte bulunan Evin Cezaevi'nden alınarak uzaktaki cezaevlerine nakledildiğini açıkladılar.

Ayrıca politik kadın tutsaklar, adli suçlar işlemiş diğer mahkumlarla aynı koşullarda tutuluyorlar.

Bazı aktivistler kendilerini sorgulayan erkeklerin tecavüzüne maruz kalırken, tıbbi yardım talepleri de reddediliyor.

İnsan hakları avukatı Nasrin Sotoudeh'in oğlu Nima'yla fotoğrafı. Nasrin koşulları oldukça kötü olan Şehr-i Rey cezaevine sürgün edildi.

İran'da bulunan Siyasi Tutuklulara Özgürlük Kampanyası'nın sözcüsü Shiva Mahbobi, "Bu gerçekten korkunç. Gardiyanlar kadınların tüm eşyalarını alıyorlar. Aileleri bu politik tutukluların nereye götürüldüklerini bilmiyorlar. İçme suyu eksikliğinin yanı sıra birçok hastalık ve salgın var" diyerek bu durumu kadınlara dönük psikolojik işkencenin bir yöntemi olarak tanımlıyor.

Mahbobi'ye göre politik mahkumlara dönük adli tutuklular tarafından gerçekleştirilen saldırılar, gardiyanlar tarafından bilerek organize ediliyor.

Nasrin Sotoudeh, kadın haklarını savunduğu ve İran'ın zorla örtünme kanununu protesto ettiği için cezaevine konulan bir kadın avukat. Başkentteki Evin Cezaevi'nde tutulan Nasrin, geçtiğimiz ekim ayında Varamin'de bulunan Şehr-i Rey Cezaevi'ne gönderildi. Ocak ayında kalp kası bandı hastalığı teşhisi konulan Nasrin, ciddi sağlık problemleri yaşıyor ve doktorlar Nasrin'in iyi havalandırılmış bir yerde tutulması gerektiğini söylüyorlar.

Fakat Uluslararası Af Örgütü'ne göre Şehr-i Rey Cezaevi'nin koşulları oldukça kötü. Af Örgütü'nün İran çalışanı Nassim Papayianni, bu cezaevinin eski bir tavuk çiftliği olduğunu

söyleyerek, burada tutulan yüzlerce kadının temiz gıda, ilaç ve oksijene erişemediğini söylüyor. Pencerenin bulunmadığı cezaevinde güvenilir ve içilebilir suya ulaşmak da imkansız.

İranlı bir insan hakları aktivisti ve siyasi mahkum olan Saba Kordafshari de Şehr-i Rey Cezaevi'ne gönderilen tutuklular arasında bulunuyor.

Birçok cezaevine sürülen Kürt aktivist Zeynab Jalalian, cezaevi sürgünlerini mental işkence olarak tanımlıyor. Her seferinde kıyafetleri dahil hiçbir eşyasını alamadan sürgüne gönderilen Jalalian, ciddi sağlık problemlerine rağmen tedavi edilmiyor. Covid-19'a yakalandıktan sonra sağlık problemleri artan Jalalian'ın talebi her seferinde reddediliyor.

İranlı yazar Golrokh Ebrahimi Iraee, Ocak ayında Şehr-i Rey Cezaevi'nden 200 KM uzaklıkta bulunan Amol Cezaevi'ne sürgün edildi. Hiçbir duyuru yapılmadan sürgün edilen Ebrahimi Iraee'nin da özel eşyalarını almasına izin verilmedi. "Dini liderleri aşagılıamak" ve "sistem karşıtı propaganda yapmak"tan tutuklanan ve yaklaşık bir yıldır cezaevinde bulunan Ebrahimi Iraee, İranlı güvenlik güçleri tarafından saçlarından tutularak yerde sürüklendi. (Kocası tarafından yazılan bir açık mektupta bu bilgiye yer veriliyordu.)

Monireh Arabshahi ve Yasaman Aryani Elbruz'daki Karaj hapishanesine gönderildiler.

İran hükümetinin ölüm cezalarını barışçıl bir şekilde protesto ettiği için hapis cezası alan kadın hakları savunucusu Atena Daemi de hiçbir ön bilgilendirme olmadan Evin Cezaevi'nden Gilan şehrinde bulunan Lakan hapishanesine sürüldü.

Hak savunucusu Sepideh Gholian ise evinin kilometrelerce uzağındaki Bushehr Cezaevi'ne sürgün edilirken, yaklaşık 15 yıldır cezaevinde bulunan Maryam Akbari Monfared da aniden Evin Cezaevi'nden Semnan tutukevine nakledildi.

Yasaman Aryani ve Monireh Arabshahi Evin Cezaevi'nden Elburz şehrindeki Karaj hapishanesine sürgün edildiler.

Af Örgütü'nün İran çalışanı Nassim Papayianni, sürgüne gönderilen tüm kadınların haksız yere cezaevinde tutulduğunu söyleyerek, serbest bırakılmaları gerektiğini belirtti. Aldıkları hapis cezalarının adaletsizce olduğunu söyleyen Papayianni, "Politik kadın tutuklular için durum kötüleşiyor. Sürgün, mahkumları susturmak için yaygın olarak kullanılıyor. Özellikle de kadınlar demir parmaklıkların ardında olmalarına rağmen kampanya yürütüyorsalar."

Evin Cezaevi politik kadın mahkumların bulunduğu sembol cezaevlerinden biri. Bazı aktivistler İran'ın burayı kapatarak "hak savunucularını tutuklamadığını" göstermek istediğinden şüpheleniyorlar.

Kadınların özgürlüğü için mücadele eden Mahbobi, bu düşüncenin tehlikeli olduğunu söyleyerek şunları belirtti: "Durum alarm veriyor. İran bir yandan politik kadın mahkumları kötü koşullara sahip uzak cezaevlerine gönderirken, diğer taraftan hak savunucularını tutuklamadığını iddia edebilecek."

***Çeviri: Mehmet İnanç**

***Kaynak: <https://www.theguardian.com/global-development/2021/apr/30/female-political-prisoners-in-iran-facing-psychological-torture-say-campaigners>**

Toprak, kadın ve efendilerin savaşı

Zeynep Altinkaynak-15 May 2021

Diyarbakır'ın Sur ilçesinde sokağa çıkma yasaklarının ardından yıkılan evler.

Savaşın efendileri kozlarını açık oynamakta, faşizmi, cinsiyetçiliği, ırkçılığı, dinciliği gizlemek için herhangi bir kılıf arayışına da girmemektedir. Kadının toprakla bağına, yurduna, yurtseverliğine saldıran da aynı güçtür

Toprak ve kadın... Bu iki imge tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar her zaman özdeşleştirilen, bir arada anılan iki mefhum olagelmıştır. Doğanın, toprağın sınırsız yaratıcılığı ve üretkenliği doğal toplum insanınca efsuni bir hürmetle karşılanmış, varlığı ve bereketi kutsanmıştır. Toprağın andı en büyük and, toprağın mevsimsel döngüsü en büyük şenlik ve mutluluk olarak karşılanmıştır.

Kadın da öyledir, toplumsal doğada kadın varlığı aynı ölçüde mutluluk ve coşkuyla karşılanır. Tıpkı toprak gibi kaygısız ve karşılıksız veren, tıpkı kadın gibi sarıp sarmalayan, üreten, yaratan ve doğuran... Bu sebeple kadın varlığı da aynı efsuni hürmetle karşılanır ve kutsanır. Bunu salt ana-lık olgusuyla bağdaştırmak eksik bir yorum olacaktır. Kadın varlığının en başat öğelerinden biri bu olmakla beraber, kadın etrafında toplumsallaşan insanlık, kadınla kendi kimliğini bir tutmuştur. Erkek egemenlikli uygarlıklar sürecine kadar kadın ve toplum-toplumsallık bir tutulmuş, toplum varlığını kadın kimliğiyle

ifadelendirmekte bir beis görmemiştir. Kadın toplumsallığının maddi ve manevi kültür oluşturucu özelliği bu konuda çok temel bir etkileyendir. Yaşam bu ekseninde akmakta, hem de eril-erkek aklının kafesinde donmaksızın özgürce, çağlayanlarca akmaktadır.

Aradan geçen binlerce yıl ve binlerce uygarlıklar silsilesine rağmen, bu özdeşlik ve enerji akışı toplumların hafızasında yaşamaya devam etmektedir. Kadın ve toprağın daha çok duyularüstü enerjiyle ifadelendirebileceğimiz muazzam uyumu, belki de bugün artık batıl inanç olarak adlandırdığımız pek çok inanışımızda, tabularımızda yaşamaya devam etmektedir. Toprağa bağlılık kadın açısından yenilenmenin, daha özcesi yaşamın sürdürülebilirlik ölçütüdür. Bugün kapitalist modernitenin bütün -izmleriyle oynadığı kültürel kodlarımızdaki aşınmalara rağmen- toprak hala yaşamımızın sürdürülebilirlik şifresidir.

Köylerden şehirlere göçün toplumda fakat özelde kadında yarattığı en temel hasarlardan ve zorlanmalardan birisi bu oluyor. 90'lı yıllarda Kürdistan'da akıl almaz uygulamalarla zorunlu köy boşaltmalardan sonra kentlere gelen kadınların yaşadığı en büyük zorlanma beton yığınlarının arasında, ulaşamadıkları bir avuç toprak özlemiydi. Bu sadece tarımla, toprağa dayalı üretimle ilgili bir sorun alanı olmanın çok ötesinde bir durum. Kimliğinden ve kültürel karakterden uzak düşmenin getirdiği bir trajedidir. Amed'in güya lüks semtlerinde, mahalle aralarına yapılan tandırlar, o devasa sitelerin balkonlarına yapılan minyatür bahçeler bir nebze de olsa bu özlemi dindirme çabasıdır.

Kuzey ve Doğu Suriye kenti Gire Spi'de savaşın ortasında bir kadın.

Kadının yurdudur toprak... Bugün ulusalcılıkla çokça işlenmiş yurtseverliğin çok ötesinde bir kimlik ifadelendirmesidir. Bir duruştur. Yerinden-yurdundan etme, toplumların yönünü şehirlere çevirmelerin en temel amacı da bu duruşun yok edilmesi, ortadan kaldırılmasıdır. Zira kapitalizmin ve onun her türlü çıkar savaşlarının en derin panzehri bu güç, bu duruştur.

Bu duruş ortadan kalktığı oranda, bu kimlik örselendiği oranda modernizm kalıcılığını garantilemiş olacaktır. Merkezi hegemonik güçlerin paylaşım savaşlarının bir yönü de budur. Kürdistan'da son 200 yıldır süregelen savaşlar silsilesinde zorunlu iskân kanunları, köy yakmalar ve boşaltmaların, tüm doğal kaynakların HES'ler, termik santraller, barajlarla talan etmenin bir ayağı da budur. Azami kâr kanunu ile her türlü doğal kaynak istismar edilirken, toplumu doğadan ayırarak bir duruşa da müdahale edilmektedir.

Dünya siyasetinin gittikçe saydam bir bataklığa dönüştüğü zamanlardan geçiyoruz. Bataklıkların genel özellikleri, gizil olmalarıdır. Basıncaya, daha doğru bir deyimle batıncaya kadar ne denli derine gittiğini anlamak güçtür. Ya mekânı çok iyi tanımanız ya da yol yürüyüşünde oldukça dikkatli ve duyarlı olmanız gerekir. Aksi; çıkmak için çırpındıkça, çırpınanı daha da derinlere çeken bir çamur yığınıdır.

Günümüz dünya siyaseti artık gizil halini geride bırakmışa benziyor. Basılanın, bulaşılının, ısrarla müdahale edilenin, müdahale eden için bataklığa dönüşeceği bilinmesine rağmen, hali hazırda siyaset sırf bu çamur için, hatta bizzat bu çamurun içinde yapılıyor. Ortadoğu özelde Kürdistan'da bu durum ayyuka çıkmış durumdadır. İç istikrarını, bir yandan dünya güçlerinin türlü müdahalesi, bir yandan içteki demokratik uygarlık güçlerinin itirazı ve isyanı sonucu çoktan yitirmiş devletler bataklığın gittikçe daha derinlerine doğru yol almaktadır. Sayısız çete örgütleri bu bataklığı bizzat genişletmekten sorumlu kılınmıştır. Biyolojik, kimyasal silahlar her geçen gün yaygınlaşmaktadır. İktidarın çarkını döndüren resmi bilim doğanın, toplumların, insanın yapısıyla oynamaktadır. Ve bunların tümü artık gizli kapılar ardında değil, bizzat dünya sahnesinde, milyarlarca insanın gözleri önünde gerçekleşmektedir. Savaşın efendileri kozlarını açık oynamakta, faşizmi, cinsiyetçiliği, ırkçılığı, dinciliği gizlemek için herhangi bir kılıf arayışına da girmemektedir. Kadının toprakla bağına, yurduna, yurtseverliğine saldıran da aynı güçtür.

Kadınlar... Savaşın efendilerinin birincil hedefleri... Bu savaş kadının doğasına, zihniyetine, yarattığı ahlaki ve politik toplum değerlerine, çocuklarına, bedenine, ruhuna karşı açılmıştır. Bundan onlarca yıl önce, önce kadınları vurun dedi savaşın efendileri, bugün de zihniyet ve pratik düzeyinde bu sözlerini uygulamaya devam etmektedirler.

Savaş her anlamda önce kadınları vurmakta. Federe Kürdistan'da askeri operasyonlarla beraber boşaltılmak istenen Amediye, Zaxo ve Duhok köylerinde en çok kadınlar etkilenmektedir. Maxmur'da 27 yıldır süregelen mültecilik zinciri en çok kadınların dünyasını etkilemiştir. Efrin'de, Serekaniye'de ve daha nice yerde, savaşın efendileri önce kadını vurmuş, kadını toprağından, yurdundan, varoluş dinamiklerinden koparmış, toplumları kültürel dinamizminden vurmuştur.

Bugün faşizmin en amansız yönelimleriyle uçlaştığı, tüm direniş alanlarının yoğun ideolojik ve fiziki bombardıman altında olduğu bir dönemden geçerken, ona karşı direniş yöntemlerimiz de her zamankinden güçlü olmak durumundadır. Ortadoğu'nun dört bir yanında derinleşen savaş bizim değil, efendilerin savaşdır. Bize düşense kadının ve toprağın gücüyle sözümüzle, emeğimizle, pratiğimizle efendilerin savaşını boşa çıkartmak; demokratik, kadın özgürlükçü çizgimizi umutla, inançla, aşkla korumaya ve büyötmeye devam etmektir. Yeter ki büyük söz, büyük duygular ve büyük yürekle özgürlük yürüyüşümüzü yükseltelim...

Her yerde kadınların adalet arayışı

Nebile Irmak Çetin-15 May 2021

Hukuksuzluğa karşı adliye önünde nöbet tutan Emine Şenyaşar, doğanın talanına karşı yaşamı savunan İkizdereli kadınlar ve Kobani davasında hukuksuzca yargılanan kadınların ortak mücadelesi adalet arayışı. Bu arayışa ses olalım

Adalet arayanlar, adaletten yana olanlar Şenyaşar ailesini bilir. Bilenlere hatırlatma, bilmeyenleri haberdar etmek istedim.

14 Haziran 2018 genel seçiminde, AKP M. Vekili İbrahim Halil Yıldız, Suruç'ta seçim çalışmasında esnafı dolaştığı sırada, kendilerini tercih etmediklerini bildikleri halde Şenyaşar ailesine ait işyerine arkasında koruma sürüsüyle giriyor. İşyerinde provokasyonla kavga çıkartıp aile fertlerine kurşun yağdırılır. Celal ve Adil kardeşler vurulup hastaneye kaldırılır, baba Esvet ise hastane önünde linç edilerek öldürülür. Yani aile 3 can yitirir. Olayda yaralanan ailenin diğer ferdi Fadıl Şenyaşar da tutuklanarak 3 yıla yakın tek kişilik hücrede tutuklu.

2 Nisan 2021 tarihinde Malatya 3. Ağır ceza mahkemesinde görülen duruşmada, Şenyaşar ailesinden 3 kişiyi katleden AKP'li sanığa 18 yıl hapis cezası verilirken, babası, iki kardeşi katledilen kendisi de yaralandığı olayda meşru savunma hakkını kullanan Fadıl Şenyaşar ise 37 yıl 9 ay hapis cezası alıyor.

Eşini ve iki oğlunu yitiren, iki oğlu yaralanan, bir oğlu da tutuklanan Emine Şenyaşar'ın adaletsizliğe karşı Urfa Adalet Sarayı önünde oğlu Ferit ile oturma eylemi başlattı ve eylem sürüyor.

Oturma eylemi yapsın diye bir yerden maaş da bağlanmış değil, grup veya siyaset baskısı altında da tehdit sonucunda orada değiller. Bir siyasi parti önü de değil, doğru adres Adalet Sarayı önünde, adaletin uygulanmasını istiyorlar.

Oturdukları günden beri de başlarına gelmedik kalmadı. Yandaş medya hedef gösterdi, AKP'li Yıldız ailesinin saldırısına uğradılar, yerlerde sürülüp gözaltına alındılar. Adalet ararken adaletsizliğin her türlüsüne maruz kaldılar. Israrla adalet arayışından vaz geçmeyeceğini söyleyen Emine Şenyaşar, herkes için adalet nöbetindeyiz diyor. 30 Nisan'da başlayan pandemi kapanmasıyla eylemlerini evlerine taşıyan anne Emine ve oğlu Ferit adalet arayışlarının 69. günündeler.

Esas mesele dayanışmaya en çok ihtiyaç duyulduğu ve adalet ihtiyacının arttığı bu süreçte, Emine Şenyaşar ile ne kadar dayanışma içinde olduğumuzun meselesidir. Yeni yetme partiler bölgede oy avcılığı için esnafı dolaşırken Emine Şenyaşar'ı ziyaret eden oldu mu? Aileyi "terörist" ilan eden adaletsizlerin korkusundan mı?

AKP-MHP'nin adaletsizliği sınır ötesine taşıdığını söyleyen, grup toplantısında adaletsizlik yaşayan gruplara kürsüden söz veren İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener bir kadın olarak Emine Şenyaşar'ı davet edip kürsüden sesini duyurmayı hiç düşünüyor mu?

CHP ve HDP kadın M. Vekilleri dönüşümlü olarak Emine Şenyaşar ile adalet nöbeti tutmak için bir girişimde bulunamazlar mı?

Kadın hareketi dayanışma ağını örüp, her hafta bir ilden kadın gruplarıyla Emine Şenyaşar'a dokunmayı, yanında olmayı, dayanışmada bulunmayı örgütleyemez mi? Ne demişti Emine Şenyaşar; herkes için adalet istiyoruz. Evet hepimiz için adalet isteyen Şenyaşar ailesiyle yan yana olmanın zamanı bugün değilse ne zaman?

Kadın mücadelesinin öncelikli öğretisi, her nerede olursa olsun bir kadın türlü şiddete maruz kalmışsa onun yanında olmak, onunla dayanışmak değil midir? Biz kadınlar savaşa karşı barış, politik kadın cinayetlerine karşı çeşitli platformlarla kadınlar birlikte güçlü demiyor muyuz?

Yarın geç olmadan Emine Şenyaşar ile dayanışmak, yanında olmak için bulduğumuz her ilde kadınlar için adalet nöbeti başlatabiliriz. Urfa Adliyesi önünde sürdürülecek nöbete il il gruplar halinde destek ziyaretleri gerçekleştirebiliriz.

Eskencidere'de kadınların taş ocağına karşı mücadelesi sürüyor.

İkizdere isyanda

Tarihi camii, kemerli köprüler, ahşap evler ve zümrüt yeşili doğasıyla tarihi geçmişe sahip, 1878 yılında Rize Merkeze bağlanan, başta kestane balıyla meşhur çayı da fıındığı da geçim kaynağını oluşturan şirin bir yer İkizdere. Dünyanın en önemli ikiyüz vadisinden biri de olduğu söyleniyor. Bir gece imzalanan kararnameyle üzerinde yapımı planlanan hidroelektrik santraller ve taş ocakları ile doğa, yaşam ve güzellik tahrip edilmek isteniyor. Mart ayında cumhurbaşkanı kararnamesiyle İkizdere kamulaştırılıp Cengiz Holdig taş ocağı kursun diye rant olarak sunulmuş. İkizdere halkının da isyanı bundan; doğasını, ormanını, suyunu börtü-böceğini korumak için direniyor. Bu direniş ve adalet arayışı karşısında, iktidar mensubu Rizeli siyasetçi eski AKP Milletvekili Metin Külünk, 'ABD Başkanı Biden HDP işbirliği' iddiaları ile halkı tehdit ediyor.

Siyasetin yalanı, Cengiz İnşaat'ın rantı ve güvenlik güçlerinin şiddeti eli belinde kadınları yıldırarak gibi görünmüyor. Ranta, adaletsizliğe hukuksuzluğa karşı çıkanların en büyük suçu bugünlerde elini belinde bağlama oldu. Elinde sopası asalı Tanrıça gibi toprağını, suyunu, deresini savunan Karadeniz kadını 'ferman padişahınsa dağlar bizimdir, onlar kazanırsa hepimiz kaybederiz' diyor.

5 ayrı kıtada her türlü rant faaliyeti gösteren dünyanın 225 müteahhit firması arasında yer alan Cengiz İnşaat'a karşı direnen kadınların başını çektiği direnişçiler doğa ve yaşamı savunan ve adalet arayanlar ise 'bizi yalnız bırakmayın, adalet sağlanacaksa dayanışmayla olacak' çağrısı yapıyorlar. Çok haklılar, çünkü müteahhidin arkasında

devlet gücü var, Rize sermaye çevreleri yaptıkları ortak açıklama ile Cengiz İnşaat'ı desteklerini sundular. Hasankeyf'te yeteri dayanışma yapılmadığı için bir tarih sulara gömüldü. Güçlü dayanışma sonucu Kazdağları'nda Kanadalı şirket pırlını pırtını topladı. Bari İkizdereli kadınların yaşamı savunan adalet nöbeti kazansın.

Kobani davasında kadınlar yargılanıyor

Barbar DAIŞ çetesine direnen Kobanili kadınların mücadelesine ses verip, dayanışmada bulunmak suçuyla da yargılanan onlarca tutuklu siyasetçi kadının yargılandığı dava 18 Mayıs'ta görülecek. Kadın arkadaşlarımıza uygulanan bu hukuksuzluğun bir an önce sonlandırılmasını, arkadaşlarımızın derhal serbest bırakılmasını da bekliyoruz.

Hukuksuzluğa karşı pandemi yasak ve bulaşına rağmen adliye önünde nöbet tutan Emine Şenyaşar, doğanın talanına karşı yaşamı savunan İkizdereli kadınlar, Kobani davasında hukuksuzca yargılanan ve cezaevlerinde rehin tutulan kadınların ortak mücadelesi adalet arayışı. Bu arayışa ses olalım, adalet hepimize lazım.

Saç örgülerini bayrak yapan kadın: Leyla Qasım

Reyhan Hacıoğlu-15 May 2021

Halkına yapılan işkenceleri dünyaya duyurmak isterken işkencecilerin elinde düştü. Günlerce işkence gördü ama tek pişmanlık sözü alamadılar ondan. İdam kararı verildiğinde dahi eyleme gider gibi gitti o sehpa Leyla Qasım

Ve bağırdı idam sehpasında celladına kadın; "Beni öldürün fakat řu gerçeği de bilin ki benim öldürülmemle binlerce Kürt uyanacak."

Adına şarkılar yazılan, marşlar söylenen ve direniş denince ilk akla gelenlerden oldu böylece Leyla Qasım. 12 Mayıs 1974'te idam edildiğinde söylediği sözler ise tarihsel bir gerçekliğe dönüştü zaman içinde. Bu yıl onun ve dört yoldaşının ölümünün 47'nci yıl dönümü.

Kısa sürede aktifleřti

1952 yılında Diyala yakınında İran Kürdistan Eyaleti sınırında yer alan Xaneqin'e bağlı Bamili köyünde 5 çocuklu bir ailenin kızı olarak dünyaya geldi Leyla Qasım. İlk ve ortaöğreniminden sonra ailesiyle birlikte Bağdat'a göç etti. 1970 yılında Kürdistan Demokratik Partisi'ne (KDP) katıldı. 1971'de ise Bağdat'a üniversitede sosyoloji eğitimi görmeye başladı. 1972 yılında Kürdistan Öğrenci Birliđi'nin (YXK) kuruluşunda yer aldı. Leyla Qasım, toplumsal eşitlik, kadın hakları ve Kürt sorunu üzerinde yoğunlaşırken, mücadeleye katılmasını ise "Kadınların da vatan için mücadele edebileceğini ve canını feda edebileceğini göstermek istedim" sözleriyle anlatıyordu.

Leyla Qasım (soldan üçüncü) sınıfta okul arkadaşlarıyla.

Adım adım savaşa

O dönemler özellikle Irak Federe Kürdistan bölgesi hassas bir dönemden geçiyordu. 11 Mart 1970'te Saddam Hüseyin ile Kürt lider Mela Mistefa Barzani arasında özerklik anlaşması yapılmıştı. Anlaşmaya göre; Federe Kürdistan'ın 3 vilayeti olacaktı. Erbil başkent olacak ve parlamento kurulacaktı. Merkezi Irak Hükümeti'nde 5 bakan ve başbakan vekili Kürtlerden atanacaktı. Kürtçe, ikinci resmi dil kabul edilecekti. Ancak hiç biri olmadı ve 1974'ün baharında Baas rejimi Kürtlere karşı savaş açtı ve Kürt aileler Bağdat'tan çıkarılmaya başladı.

İşkencecilerin eline düştü

Kürt halkına yönelik işkence ve katliamlara karşı Kürtlerin sesini dünyaya duyurmak amacıyla bir uçak kaçırma kararı aldı arkadaşlarıyla. Ancak uçağın iki saat geç kalmasıyla eylemleri deşifre oldu. Ve istihbarat güçleri tarafından tutuklandı.

'Üzülme... Özgürlük bayrağımız dalgalanacak'

Birkaç gün sonra ise ailesine Leyla'nın idam edileceği haberi verildi. Ferah adında bir Kürt tutukluyu görme gerekçesiyle Ebu Greyb'e giden annesi, Leyla ile görüşme fırsatı yakaladı. İdam edilmeden önce annesiyle kısa bir görüşme fırsatı bulan Leyla, annesine şu sözleri söyledi:

"Güzel annem; tasalanma, ben bir dava insanıyım artık. Kürt halkı ve Kürdistan için savaşıyorum. Dün Saddam ve beraberinde bir grup buraya geldi. Beni kandıracağını, ilkelerimden taviz vereceğimi zannediyordu. Hatta mücadeleden vazgeçmem için maddi

tekliflerde bulundu. İstedığım okullarda öğretmenlik yapabileceğim vaadinde bulundu. Fakat ben bunları kabul edemeyecek kadar onurlu olduğumu, halkımı satmayacağımı söyledim. Kendimi Kürt ve Kürdistan davasına adadığımı, bu mücadele uğrunda idamı onurla karşıladığımı söylemem üzerine çılgınlaşan koca Saddam'ın ne kadar zavallılaştığını gördüm. Anne bizim ölümümüzle binlerce Kürt insanı uyanacak, özgürlük bayrağımız dalgalanacak. Ben öldüğümde üzülmeyin, saç örgülerimden bayrak yapınlar!"

12 Mayıs 1972 sabah saat 7:00...

Böylece yoğun işkencelerle teslim alınamayan Leyla Qasım, Baas rejimi tarafından arkadaşları Cevad Hemeveni, Neriman Fuad Mesti, Hesen Heme Reşid ve Azad Süleyman Miran, 12 Mayıs 1974'te sabah saat 07.00'de idam edildi. Leyla Qasım'ın mezarı Necef kentindedir. İdam sehпасına çıkarken henüz 22 yaşındaydı Leyla Qasım. Yargılama sırasında mahkeme hâkimine, "Beni öldürün fakat şu gerçeği de bilin ki benim öldürülmemle binlerce Kürt uyanacak. Ben Kürdistan'ın özgürlüğü yolunda canımı feda ettiğimden dolayı sevinç ve gurur duymaktayım" diyordu.

Ölüme marşla gitmek

Birçok kaynak farklı aktarsa da genel aktarım Leyla'nın idam sehпасında Kürt milli marşı "Ey Reqîb"i okuduğunu yazıyor; "[...] Âlemde ne kadar bombayı toplayıp atsanız da yok edemezsiniz bizi. Kimse Kürtlerin öldüğünü söylemesin. Kürtler yaşıyor. Yaşıyor ve bayrağımız asla düşmeyecektir..." Direnişle geçen ömrünü düşününce akla hiç de uzak gelmiyor bu ihtimal.

22 yıl gibi kısa süren yaşamında Kürt halkının özgürlüğü ve bağımsızlığı için mücadele etti Leyla Qasım. Kürt mücadelesinde yaşamını yitiren ilk kadınlardan olan Leyla Qasım, bugün aradan 47 yıl geçmesine rağmen bir sembol olmaya devam ediyor.

“bizim erkeklerimiz” taciz edince...

firdevs hoşer-15 May 2021

sokaktaki bir erkeğin tacizini şiddetini teşhir etmek kolayken “erkek şiddetine son” pankartını eylemlerde gururla taşırken nasıl oluyor da bizim yanımızdaki “erkeklerimiz”in pir u pak olduğunu düşünebilir halde buluyoruz kendimizi?

gün geçmiyor ki bir kadın çalıştığı iş yerinde, sokakta, okulda, evde yani yaşadığı her yerde tacize, cinsel şiddete uğramasın. ve bu kadınlar uğradıkları erkek şiddetini günlerce, aylarca süren karın ağrıları ve iç sancuları sonucunda açıklamak zorunda kalmasın.

çok kafa yordum bir erkek çocuğu doğurmuş bir kadın olan bana birisi gelip dese ki “oğlun falan kadını taciz etmiş” ne derim. ilk tepkim ne olur? her halde büyük bir acı olur. ilk tepkim yürek acısı olurken ilk sözüm “yapmıştır erkektir” olur... olur...

sendikacılık günlerimden bu yana çok taciz vakası duydum, tanık oldum, tacize uğradım. bunu yapanlar yabancılar, “başkaları” değil birlikte mücadele ettiğimiz insanlardı. sokaktaki bir erkeğin tacizini şiddetini teşhir etmek kolayken “erkek şiddetine son” pankartını eylemlerde gururla taşırken nasıl oluyor da bizim yanımızdaki “erkeklerimiz”in pir u pak olduğunu düşünebilir halde buluyoruz kendimizi?

nasıl olmuş da yakınımız olduğu için o erkekle o kadar özdeşlik kurup onun şiddetinin sorumluluğunu üstümüze alıp “acaba” veya “yok o yapmaz” noktasına gelmişiz? nasıl olmuş da içten içe hep bildiğimiz gerçeğe sırt çevirmişiz?

yüzleşmek çok zor olduğu için mutlaka. onca zaman yatırım yaptığımız evlilik veya ilişki “şirketimiz” eğer “erkeğimizin” suçunu kabul edersek temellerinden sarsılacak diye

kuşkusuz. yeni bir başlangıç zor olacak, maddi ve manevi kayıplarımız olacak, el alem ne diyecek...

kocamız, oğlumuz, hayatımızın erkekleri niye hayatımızın bir parçası değil de tamamı olmuş diye düşünmekten bu kadar kaçarken veya hiç aklımıza getirmezken, neden “bu benim suçum değil, bunun sorumlusu ben değilim, bana bulaşmasın çamurları” deyip sırtımızı dönüp gitmiyoruz?

neden tacize uğradım, cinsel şiddete uğradım diyen kadına inanmayı değil de içten içe bütün erkeklerin potansiyel tacizci olduğunu bile bile köhnemiş evlilik kurumuna bu kadar sıkı sıkıya sarılmayı tercih ediyoruz.

erkeklerin pervasızlığının altına yatan “bana bir şey olmaz” diyen bir erkeklik hafızasının varlığından haberdarken ve güçlerini buradan aldıklarını bilirken ve bu güç bizi dışlayan bir güç iken nasıl olur da hâlâ o güçle dayanışmayı tercih eder oluyoruz?

aslında kadınların da ortak bir hafızası var. hemen her kadının içindeki gizli ses, hatta gizlemeye çalıştığı ses “erkeğinin” bu potansiyele sahip olduğunu bilir. önemli olan bu sesi açığa çıkartmak.

yıllar yıllar önce “bağır herkes duysun, erkek şiddeti son bulsun” diyen feministler bu sloganı klasikleştirirken işte bu ortak kadın hafızasından yola çıkmışlardı.

yani görmüşlerdi ki kol kırılıp yen içinde kaldığında şiddet son bulmuyor. yani görmüşlerdi ki “bir kere ile bir şey olmuyor” değildi, oluyordu. yani yıllara yayılan feminist mücadelemiz bize gösterdi ki erkek şiddeti hem politik hem sistematik ve hedefinde bütün kadınlar var.

yine gördük ki erkek şiddetinden, şiddet uygulama hakkını kendinde görmekten hiçbir erkek muaf değil...

hal böyleyken şiddete maruz kalmış kadına "acaba", "ama" "olmaz öyle şey 'benim erkeğim' yapmaz" diyerek değil de "bunun sorumlusu ben değilim şiddet uygulayan belasını bulsun" deyip kadından, tacize uğrayandan yana tavrımızı alırsak yolumuzun üzerinden bir taşı daha kenara atmış, yolu kolaylamaya el vermiş oluruz.

evet, hiç kolay değil, ama evet mümkün...

hem bunu yaptığımızda belki "aile yıkılmayacak kale değil" deyip o kaleden bir taş daha çekip yıkılmasını kolaylaştırmaya da katkı sunmuş oluruz.

aslında içimizde ki sese kulak verir patriyarkanın ideolojik bombardımanından uzaklaşabilirsek, ki kolay olmadığını onlarca yıllık deneyimlerimizden biliyoruz, yüzümüzü birbirimize dönüp birbirimizin gözüne bakarsak hayatın daha kolay olacağını da biliyoruz. ve bunu defalarca deneyimledik.

kadın dayanışması güçlendirir bilgisi bizde var, yeter ki bu bilgiye sırtımızı dönmeyelim...